

ՀՐԱԶՅԱ ԹԱՄՐԱԶՅԱՆԻ ԿԵՆՍԱՄԱՏԵՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆԸ

Հրաչյա Հրանտի Թամրազյանը ծնվել է 1953 թ. դեկտեմբերի 5-ին, Երևանում:

1971 թ. ավարտել է Երևանի Ն. Կրուպսկայայի (այժմ՝ Նիկոլ Աղբալյան) անվան դպրոցը:

1976 թ. ավարտել է ԵՊՀ բանասիրության ֆակուլտետը:

1977-1988 թթ. աշխատել է Մեսրոպ Մաշտոցի անվան Մատենադարանում, սկզբում որպես ավագ լաբորանտ, ապա՝ կրտսեր և ավագ գիտաշխատող:

1983 թ. պաշտպանել է թեկնածուական ատենախոսություն՝ «Անանիա Նարեկացին և X դ. հայ բանաստեղծությունը» թեմայով:

1999 թ. պաշտպանել է դոկտորական ատենախոսություն «Նարեկյան դպրոցը» թեմայով ստանալով բանասիրական գիտությունների դոկտորի աստիճան:

1985 թ. ընտրվել է Հայաստանի Գրողների միության անդամ:

1988 թ. «Սովետական գրող» (այնուհետև՝ «Նաիրի») հրատարակչությունում գլխավոր խմբագիր:

1991-1994 թթ. «Նաիրի» հրատարակչության տնօրեն:

1994 թ. ՀՀ Կառավարությանն առընթեր Հրատարակչության պետ:

1995-1997 թթ. ՀՀ Տեղեկատվության նախարար:

1997-2007 թթ. «Նաիրի» հրատարակչության գլխավոր տնօրեն և համատեղություններ Մատենադարանի ավագ գիտաշխատող:

2007-2016 թթ. Մեսրոպ Մաշտոցի անվան Մատենադարանի տնօրեն:

2015 թ. ընտրվել է Միլանի Ամբրոզիան ակադեմիայի անդամ, ինչպես նաև ստացել է ակադեմիայի Արևելքի բաժնի ակադեմիկոսի կոչում:

2015 թ. ընտրվել է ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ:

Մրցանակներ

Թարգմանական գործունեության համար

1984 թ. «Ավանգարդ» թերթի մրցանակ:

1985 թ. «Գարուն» ամսագրի մրցանակ:

2003-2005 թթ. Հայ-ռուսական (սլավոնական) համալսարանի և Հայաստանի Գրողների միության սահմանած «Ալեոն Մկրտչյանի» անվան մրցանակներ:

2014 թ. ՌԴ գրողների միության «Ս. Ա. Եսենինի անվան «Ոսկե աշուն» գրական-հասարակական մրցանակ և շքանշան՝ «ՌԴ և ՀՀ ժողովուրդների միջև մշակութային կապերի ամրապնդման հարցում մատուցած ծառայությունների համար»:

ՌԴ գրողների միության Մ. Յու. Լերմոնտովի անվան դիպլոմ և մեդալ՝ բանաստեղծական-թարգմանական գործունեության համար:

Գրական և հայագիտական գործունեության համար

1991 թ. Հայաստանի Գրողների միության Ավ. Իսահակյանի անվան մրցանակ «Նոր տոմար» ժողովածուի համար:

2003 թ. «Տարվա լավագույն բանաստեղծական ժողովածու», մրցանակ՝ «Զվարթ գիտություն» ժողովածուի համար:

2007 թ. Հայաստանի Գրողների միության «Գրական վաստակի համար» շքանշան:

2010 թ. Թեքեյան Մշակութային միության «Վահան Թեքեյանի» մրցանակ՝ «Մայր հղացք» բանաստեղծական ժողովածուի համար:

2011 թ. «Ամենայն հայոց կաթողիկոս Վազգեն Առաջին» մեդալ «հայ գրականության, գրականագիտության բնագավառում ունեցած ծանրակշիռ ավանդի և անուրանալի ծառայության համար հայագիտության ասպարեզում»:

Գալուստ Կյուլպենկյան հիմնարկության 50-ամյակի հուշամեդալ՝ «համատեղ գիտական, մշակութային, ազգանվեր արդյունավետ գործունեության համար»:

2011 թ. «Հայրենիքին մատուցած ծառայությունների համար» 2-րդ աստիճանի մեդալ:

2012 թ. ՀՀ Նախագահի մրցանակ գրականության ասպարեզում:

2013 թ. ՀՀ ԳԱԱ հուշամեդալ՝ «Հայագիտությանը մատուցած մեծ ծառայությունների համար»:

2015 թ. ԱՊՀ երկրների միջխորհրդարանական վեհաժողովի Զինգիզ Այթ-մատովի անվան գրական մրցանակ:

2015 թ. Լեոնային Ղարաբաղի Հանրապետության «Վաչագան Բարեպաշտի» անվան մրցանակ:

Մատենադարանի 2007-2016 թթ. կառուցապայմանագրերի ձեռքբերումները

2007-2016 թթ. Մատենադարանի աշխատակազմի համալրում 250 աշխատողներով, որոնցից 90-ը՝ գիտաշխատող, ինը գիտական բաժինների համալրմանը զուգահեռ ևս ինը բաժինների և խմբերի կազմավորում:

Մատենադարանի ձեռագրական հավաքածուի, համալրման, նվիրատվությունների, ուսումնասիրությունների վրա հիմնված վերահաշվարկների ու ճշգրտումների արդյունքում շուրջ 5000 ձեռագրերի հավելում (17 500-ից 22.550), ձեռագրերի թվայնացմամբ սպասարկման նոր համակարգի ներդրում:

Ֆոնդերի պահպանության և վերանորոգման ասպարեզում արտերկրի 70-ից ավել կենտրոնների հետ համագործակցության պայմանագրեր:

2007-2016 թթ. Արխիվային ֆոնդերի համալրման, եղած նյութերի գիտական մշակման և ուսումնասիրման արդյունքում մոտ 42.000 միավորով հարստացում:

2011 թ. Մատենադարանի գիտական մասնաճյուղի նոր մասնաշենքի բացում:

2013 թ. Մատենադարանի հին շենքի վերանորոգում և բացում՝ որպես թանգարանային հատված՝ նախկին 1-ի փոխարեն 14 ցուցադրություններով:

2015 թ. Մաշտոցի անվան Մատենադարանի մասնաճյուղի բացում Արցախում («Մեսրոպ Մաշտոցի անվան Մատենադարան-Քանձասար» գիտամշակութային կենտրոն):

«Մատենագիրք հայոց» մատենաշարի Զ-ի հատորների, «Յուզակ Ձեռագրաց» մատենաշարի Դ-Թ հատորների, Յուզակ Մատենադարանի ձեռագիր Ղուրանների, Յուզակ ձեռագրաց Մաշտոցի անվան Մատենադարանի (հատոր Գ) հրատարակություն, «Բանբեր Մատենադարանի» ժողովածուի 18-22 համարների հրատարակություն:

2012 թ. ԱՊՀ գործադիր կոմիտեի (ք. Մինսկ) որոշմամբ՝ «մշակութային ժառանգություն» ուղղությամբ Մեսրոպ Մաշտոցի անվ. հին ձեռագրերի գիտահետազոտական ինստիտուտին ԱՊՀ բազային կազմակերպության կարգավիճակի շնորհում:

2012 թ. Զմմառի վանքի մեծավոր հայր, Պատրիարքական Կղերի Միաբանության Ընդհանուր փոխանորդ գերպո. Գաբրիել Թ.Մ.Վ. Մուրադյանի և Մատենադարանի տնօրինության միջև համաձայնագրի ստորագրում Զմմառի վանքի չցուցակագրված-չնկարագրված ձեռագրերի նկարագրության և ձեռագրացուցակի պատրաստության աշխատանքները կատարելու վերաբերյալ: Սրա արդյունքում Մատենադարանի մի խումբ գիտաշխատողների իրականացրած մոտ 500 ձեռագրերի նախնական նկարագրություն և թվայնացում («Յուզակ հայերեն ձեռագրաց Զմմառի վանքի մատենադարանի, հատոր Գ.» հրատարակության պատրաստում):

2014 թ. «Մատենադարանի երիտասարդ գիտաշխատողների միավորում» հասարակական կազմակերպության հիմնադրում:

2015 թ. Մարիա և Բեատրիս Արդյանների կողմից Մատենադարանի նախաձեռնությամբ «Մաշտոց» հայ մշակույթի պահպանման և զարգացման հիմնադրամի ստեղծում:

Պարբերական գիտաժողովների հիմնադրում

2011 թ. «Հիշողության կերպարանքները» միջազգային գիտաժողով (6 գիտաժողով):

2012 թ. Մատենադարանի «Երիտասարդական գիտաժողով» (երկու գիտաժողով- 2013 թ., 2016 թ.):

2016 թ. «Նարեկացիական ընթերցումներ» միջազգային գիտաժողով:

Միջազգային գիտաժողովների կազմակերպում

2008 թ. Լեոն Խաչիկյանի ծննդյան 90-ամյակին նվիրված Հայագիտական միջազգային գիտաժողով:

2009 թ. Մաշտոցի անվան Մատենադարանի հիմնադրման հիսնամյակին նվիրված միջազգային գիտական նստաշրջան:

2011 թ. Մեսրոպ Մաշտոցի ծննդյան 1650-ամյակին նվիրված միջազգային գիտաժողով:

2011 թ. Հայագիտական և իրանագիտական միջազգային գիտաժողով նվիրված Մատենադարանի ձեռագրական ժառանգության իրանագիտական արժեքին (Իրանի Իսլամական հանրապետության տեխնոլոգիաների և հետազոտությունների նախարարության միջազգային գիտական համագործակցությունների կենտրոնի, Սպահանի համալսարանի և ՀՀ-ում ԻԻՀ դեսպանատան մշակույթի կենտրոնի հետ համատեղ):

2014 թ. Հայագիտական ուսումնասիրությունների միջազգային ընկերակցության (AIEA) 13-րդ գիտաժողով: **2015 թ.** «Վերապրած մշակույթ». գիտաժողով նվիրված ցեղասպանության 100-րդ տարելիցին:

2016 թ. «Պատմական Տայք. Պատմություն, մշակույթ, դավանանք» (Մաշտոցի անվան Մատենադարանի, «Հայաստանի բյուզանդագիտական ուսումնասիրությունների ազգային կոմիտեի» նախաձեռնությամբ, ինչպես նաև ՀՀ Գիտությունների ազգային ակադեմիայի մասնակցությամբ):

Գիտաժողովներ

2007 թ. Մաշտոցի անվան Մատենադարանի 30-րդ գիտական նստաշրջան:

2016 թ. «Ճամփորդություն հայ տպագրության քառուղիներով». գիտաժողով նվիրված Ռսկան Երևանցու ծննդյան 400-ամյակին:

Խոշոր ցուցադրություններ

2010 թ.

Կոմիտասի ծննդյան 140-ամյակին նվիրված ցուցադրություն

Կրիկիրայի մանրանկարչություն

Միմեոն Երևանցու 300-ամյակին նվիրված ցուցադրություն

Պարսկերեն ձեռագրեր

2011 թ.

Վերանորոգված կազմեր

Մաշտոցի ծննդյան 1650-ամյակին նվիրված ցուցադրություն

Ձեռագրերի պատճենների ցուցադրություն

2012 թ.

Հայոց գրատպության 500-ամյակին նվիրված ցուցադրություն

Արցախի մանրանկարչություն

Պարսկերեն ձեռագրեր

Ձեռագրերի պատառիկներ

Ձեռագրերի պատճեններ

2013 թ.

Շիրակացի – 1400

Հալեպահայերի ձեռագործությունը

2015 թ.

«Վերապրած ձեռագրեր», ցեղասպանության 100-րդ տարելիցին նվիրված ցուցադրություն (3 դահլիճ)

Պարսկերեն ձեռագրեր

Գրիգոր Նարեկացի. «Նարեկացիական ընթերցումներ» միջազգային գիտաժողովի շրջանակներում անցկացվող մեծ ցուցահանդես

Լուսանկարիչ Անթուան Խան Սևրուզինի և գեղանկարիչ Անդրե Սևրուզյանի արվեստին նվիրված ցուցահանդես (4 դահլիճ). «Մշակույթների հանդիպում» խորագրով սեմինարի անցկացում:

Ամստերդամի հնատիպ գրքերին նվիրված ցուցահանդես

ՀՐԱՉՅԱ ԹԱՄՐԱՉՅԱՆԻ ԳԻՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ Մենագրություններ

1. *Անանիա Նարեկացի. Կյանքն ու մատենագրությունը*, Երևան, 1986, 364 էջ:

2. *Նարեկյան դպրոցը*, Երևան, 1999, 236 էջ:

Նարեկյան դպրոցը, Երևան, 2001, 236 էջ:

3. *Գրիգոր Նարեկացին և նորալատոնականությունը*, Երևան, 2004, 440 էջ:

Григор Нарекаци и неоплатонизм, перевод М. Дарбинян-Меликян, Ереван, 2011, 520 с.

4. *Սուրբ Գրիգոր Նարեկացու կյանքը*, Երևան, 2005, 116 էջ:

Սուրբ Գրիգոր Նարեկացու կյանքը, Երևան, 2015, 116 էջ:

5. *Saint Grégoire de Narek*, Erévan, 2006, 96 p.

6. *Գրիգոր Նարեկացին և Կիլիկիայի բանաստեղծական արվեստի դպրոցը*, Երևան, 2007, 184 էջ:

7. *Ճառ սրբոյն Գրիգորի Նարեկացույ ասացեալ*, Երևան, 2009, 55 էջ:

8. *Անանիա Նարեկացու «Ներբողեան ասացեալ ի Սուրբն Կաթողիկէ Եկեղեցի» երկը*, Երևան, 2013, 63 էջ:

9. *Գրիգոր Նարեկացին և Նարեկյան դպրոցը*, Գիրք Ա (Բնագրագիտական հետազոտություններ), Երևան, 2013, 332 էջ:

10. *Գրիգոր Նարեկացին և Նարեկյան դպրոցը*, Գիրք Բ, Երևան, 2015, 455 էջ:

11. *Գրիգոր Նարեկացին և Նարեկյան դպրոցը*, Գիրք Գ, Երևան, 2017, 450 էջ:

Մատենաշարեր

12. «Գրիգոր Նարեկացի. Մատենագրութիւնք», *Մատենագիրք հայոց, ԺԲ հատոր*, առաջաբանի հեղինակ, կազմող և խմբագիր՝ Հ. Թամրազյան, Անթիլիաս, 2008, 1200 էջ:

13. «Նարեկյան դպրոցը և Ժ. դարի հայ մատենագրությունը», *Մատենագիրք հայոց, Ժ հատոր*, առաջաբանների հեղինակ, բնագրագիտական հետազոտությունների և ֆննական բնագրերի մի մասի պատրաստող, կազմող և խմբագիր՝ Հ. Թամրազյան. Անթիլիաս, 2009, 1159 էջ:

Մատենագիրք հայոց, Ժ հատոր. Առաջաբաններ

«Ժ դարի հայ մատենագրութիւնը», էջ 11-16:

«Խոսրով Անձեւացու գրական ժառանգութեան հարցի շուրջ», էջ 19-34:

«Անանիա Նարեկացի», էջ 311-327:

«Հակաճառութիւն ընդդէմ թանդրակեցւոցն», էջ 428-438:

«Անանիա Նարեկացու «Հաւատարմատ» դաւանաբանական երկը», էջ 456-479:

«Անանիա Նարեկացու «Ներբողեան ասացեալ ի Սուրբն Կաթողիկէ եկեղեցի» երկը», էջ 599-618:

«Գրիգոր Նարեկացուն վերագրուող երկերի հեղինակային պատկանելութեան հարցը նոր փաստերի լոյսի ներքոյ», էջ 1017-1018:

«Գրիգորի Նարեկացույ ասացեալ վասն վարդապետաց եւ իմաստուն քահանայից վախճանի բան գովութեան եւ մխիթարութեան», էջ 1095-1102:

Մատենագիրք հայոց, Ժ հատոր. Բնագրեր

Խոսրով Անձեւացի

«Բանք Երանելոյն Խոսրովայ առ վասն եկեղեցականն», էջ 228-234:

Անանիա Նարեկացի

«Խրատ քահանայից», «Խրատ վասն համբերութեան եւ խաղաղութեան», «Խրատ վասն խոնարհութեան», «Բանք աղաւթից», «Վասն անցաւոր աշխարհի», «Յաղագս խորհրդոց զգուշութեան», «Խրատք ոգեշահք յաղագս զղջման եւ արտասուաց ի խնդրոյ Գրիգորի Միայնակեցի», «Խաւք եւ խրատք աւետարանական, առաքելական եւ մարգարէական, որ տանին զմեզ ի կեանսն յաւիտենական եւ ոչ տան խոտորել յաջ կամ յահել», «Նորին Անանիայի գլխաւորեալ եւ համառուտ բանք վասն յառաջ ասացելոցդ», էջ 328-428:

«Ներբողեան ասացեալ ի Սուրբն Կաթողիկէ եկեղեցի», էջ 619-646:

Հոդվածներ և ուսումնասիրություններ

1. «Գիրք Ծաղկանց»-ի պատմական հիմքերը», *ԼՀԳ*, 1977, թիվ 9, էջ 70-75:
2. «Անանիա Նարեկացու խրատաշարքը», *ԼՀԳ*, 1979, թիվ 11, էջ 78-93:
3. «Անանիա Նարեկացու «Վասն անցավոր աշխարհիս» բանաստեղծությունը», *ՊԲՀ*, 1980, թիվ 4, էջ 184-195:
4. «Անանիա Նարեկացու «Հայոց պատմության» հարցի շուրջ», *ԲԵՀ*, 1980, թիվ 3, էջ 185-189:
5. «Անանիա Նարեկացին և X դարի հայ բանաստեղծությունը», Երևան, 1983 (թեկնածուական ատենախոսության սեղմագիր), 26 էջ:
6. «Քանաստեղծական արվեստի Նարեկյան դպրոցը», *Միջնադարյան հայ գրականության միջազգային գիտաժողով*, 1986, թեզիսներ, հայերեն, ռուսերեն, ԳԱ հրատ., էջ 63-66, 193-196:
7. «Անանիա Նարեկացին և Գրիգոր Նարեկացու «Մատեան ողբերգութեան» երկը», *ԲԵՀ*, 1993, թիվ 2, էջ 134-140:
8. «Պյութագորա-պլատոնական թվի փիլիսոփայությունը Նարեկյան դպրոցի գրական ավանդույթում», *Աշտանակ (հայագիտական պարբերագիրք)*, Ա, Երևան, 1995, էջ 35-48:
9. «Նարեկյան դպրոցը», *Գարուն* (գրակ. հաս. հանդես), 1995, թիվ 5, էջ 62-63:
10. «Նոսրով Անձևացու գրական ժառանգության հարցի շուրջ», *ԲԵՀ*, 1997, թիվ 1, էջ 88-93:
11. «Սաղմոսների մեկնությունները Նարեկյան դպրոցի գրական ավանդույթում», *ԲԵՀ*, 1998, թիվ 3, էջ 181-190:
12. «Քանաստեղծական արվեստի խնդիրները Գրիգոր Նարեկացու ստեղծագործության մեջ», *Աշտանակ (հայագիտական պարբերագիրք)*, Բ, 1998, էջ 114-133:
13. «Նոսրով Անձևացու խրատներն ու ֆարոգները», *ՊԲՀ*, 1999, թիվ 2-3, էջ 241-249:
14. «Գրիգոր Նարեկացու ստեղծագործության պատկերային համակարգը և պոետիկան», *Բյուրակն* (գրական հանդես), 1998, թիվ 1, էջ 4-5:
15. «Գրիգոր Նարեկացին իր «Մատեան ողբերգութեան» երկի հարակայության և հոգևոր հեռանկարի մասին», *Գարուն*, 1999, թիվ 5, էջ 39-42:
16. «Բանաստեղծական արվեստի ընկալումը Գրիգոր Նարեկացու «Մատեանում», *Գրական թերթ*, 1998, թիվ 7, էջ 10-11:
17. «Գրիգոր Նարեկացու տեսիլները և աստվածացման գաղափարը նրա «Մատեանում», *Հայացք Երևանից* (ամսագիր), 1999, թիվ 6, էջ 40-42:
18. «Բանարվեստի Նարեկյան դպրոցը», *Հայացք Երևանից*, 1999, թիվ 11, էջ 42-45:

19. «Նարեկյան դպրոցը» (դոկտորական ատենախոսության սեղմագիր), Երևան, 1999, 50 էջ:
20. «Խոսքով Անձևացու «Մեկնութիւն ժամակարգութեան» երկն իբրև կրթական ձեռնարկ», *Աշտանակ (հայագիտական պարբերագիրք)*, Գ, 2000, էջ 93-98:
21. «Գրիգոր Նարեկացին և Կիլիկիայի բանաստեղծական արվեստի դպրոցը», *AIEA (Հայկական ուսումնասիրությունների միջազգային ընկերակցություն)*, IX, *Generalkonferenz. Würzburg, Oktober, (Թեզիսներ)*, 2002, էջ 23:
22. «Գրիգոր Նարեկացին և Կիլիկիայի բանաստեղծական արվեստի դպրոցը», *ՊԲՀ*, 2003, թիվ 2, էջ 40-58:
23. *Գրիգոր Նարեկացի, «Մատենանոցի թղթերգութեան»*. 1173 թ. ձեռագրի նմանահանությունը, Առաջաբան, Երևան, 2004, էջ 5-23:
24. «Նարեկացիագիտության խնդիրներն ու հեռանկարները», *Հայաստանի Հանրապետություն (օրաթերթ)*, 4 հոկտեմբերի, 2003, էջ 4:
25. «Գրիգոր Նարեկացին և նորայլատունականությունը», *Գարուն*, 2004, էջ 40-46:
26. «X դարի հայ բանաստեղծության փիլիսոփայական հիմքերը», *Գրականագիտական հանդես*, թիվ 1, 2005, էջ 20-26:
27. «Գրիգոր Նարեկացին և Կիլիկիայի բանաստեղծական արվեստի դպրոցը» (Ներսես Լամբրոնացին Գրիգոր Նարեկացու վարձագիր և մեկնաբան), «Հասկ» *հայագիտական տարեգիրք*, Անթիլիաս-Լիբանան, 2009, էջ 139-147:
28. «Ներսես Լամբրոնացին հոգևոր արվեստների մասին», *Լևոն Խաչիկյան-90 (նյութեր Մատենադարանի հիմնադիր տնօրենի ծննդյան 90-ամյակին նվիրված միջազգային գիտաժողովի)*, Երևան, 2010, էջ 255-261:
29. «Անանիա Նարեկացու «Ներբող ասացեալ ի Սուրբն Կաթողիկէ Եկեղեցի» երկը», *էջմիածին*, 2009, թիվ 7, էջ 40-60:
30. «Դիոնիսիոս Արեոպագացին և Գրիգոր Նարեկացին», *էջմիածին*, 2010, թիվ 11, էջ 50-73:
31. «Ստեղծագործ անհատի և արվեստի տեսության խնդիրները Մեսրոպ Մաշտոցի «Յանախապատում հատերում», *ԲՄ*, 2012, թիվ 19, էջ 9-20:
32. «Գրիգոր Նարեկացու «Մեկնութիւն «Ո՛վ է դա»-ի երկը», *ԲՄ*, 2014, թիվ 20, էջ 45-49:
33. «Դիոնիսիոս Արեոպագացին և Գրիգոր Նարեկացին», *Հայագիտական ուսումնասիրությունների միջազգային ընկերակցության (AIEA) 13-րդ համաժողով, Թեզիսներ*, Երևան, 2014, էջ 5-8:
34. «Դիոնիսիոս Արեոպագացին և Գրիգոր Նարեկացին», *ԲՄ*, 2014, թիվ 21, էջ 15-34:
35. «Բանաստեղծության հարակալության խորհուրդն ըստ Գրիգոր Նարեկացու», *ԲՄ*, 2015, թիվ 22, էջ 31-47:

36. « La vie de Saint Grégoire de Narek » (aperçu critique), *Saint Grégoire de Narek : théologien et mystique*, ed. J.-P. Mahé and B. L. Zekiyani, *Orientalia Christiana Analecta* 275, colloque international tenu à l'Institut Pontifical Oriental, Rome, 2006, pp. 33-49.

37. « L'école de Narek et la littérature arménienne du X siècle », *Saint Grégoire de Narek et la liturgie de l'église*, colloque international organisé par le Patriarcat arménien catholique de l'Université Saint-Esprit de Kasilik (USEK), Liban, 2010, pp. 125-133, *Revue théologique de Kasilic*, n° 3-4.

38. “The Visions of Grigor Narekac'i”, *The Armenian Apocalyptic Tradition: A Comparative Perspective*, ed. Kevork B. Bardakjian and Sergio La Porta, Brill, 2014, pp. 437-442.

39. *Grégoire de Narek, Le livre de lamentation*, introduction, traduction et notes établies par Annie et Jean-Pierre Mahé, Erévan, 2012, postface par Hrachya Tamrazian, pp. 487-520.

40. *Gregorio di Narek, Il libro della lamentation*, Jerevan, 2016, traduzione e note di Boghos Levon Zekiyani, prefazione di Hrachya Tamrazian, pp. 3-7.

41. Narekas Grigors, *Žēlabu Grāmata*, Riga, 2017 (no senarmēņu valodas tulkojusi Valda Salmiņa), Գրիգոր Նարեկացի, Մատենանոցապետական (լատվիերեն թարգմանությունը՝ Վալդա Սալմինյայի, ներածությունը՝ Հ. Քամրազյանի, էջ 5-7):

Բացման խոսք (ապագիր)

42. «Բացման խոսք», *Լևոն Խաչիկյան 90. նյութեր Մատենադարանի հիմնադիր տնօրենի ծննդյան իննսունամյակին նվիրված միջազգային գիտաժողովի (9-11 հոկտեմբերի 2008 թ.)*, Երևան, 2010, էջ 7-8:

43. «Մաշտոցի խորհուրդը» (*Մեսրոպ Մաշտոցի ծննդյան 1650-ամյակին նվիրված միջազգային գիտաժողովի բացման խոսք*), *ԲՄ*, թիվ 19, 2012, էջ 5-7:

44. «Հայագիտական ուսումնասիրությունների միջազգային ընկերակցության (AIEA) 13-րդ համաժողովի բացման խոսք», *ԲՄ*, թիվ 21, Երևան, 2014, էջ 6-9:

45. «Նարեկացիական ընթերցումներ, Բացման խոսք», *ԲՄ*, թիվ 22, 2015, էջ 5-9:

Բանաստեղծական ժողովածուներ

1. «Եթե կարոտը կյանքի նշան է», 1982:
2. «Ապակե քաղաք», 1985:
3. «Ձայների կղզի», 1989:

4. «Նոր տոմար», 1991:
5. «Լուսիցյան ծես», 1995:
6. «Աղեղնավոր», 1999:
7. «Պաշարված ամրոց», 1999:
8. «Զվարթ գիտություն», 2001:
9. «Հարասություններ», 2003:
10. Համլետ», 2002:
11. «Մի հոգու թատրոն», 2005:
11. “Ars poetica”, 2007:
12. «Ասացող երկիր», 2007:
13. «Մայր հղացք», 2008:
14. Բանաստեղծություններ, էսսեներ, գրական դիմանկարներ, հոդվածներ, 2010:
15. «Սրբազան խավար», 2011:
16. «Մարդ-ակնթարթ», 2012:
17. «Ներաշխարհ», 2013:
18. «Սրբադասված հիշողություն», 2015:
19. «Շղթայված օրեր», 2016:

Թարգմանական բանաստեղծական ժողովածուներ

1. XX դարասկզբի ռուսական բանաստեղծությունը, կազմող, խմբագիր, մի շարք հեղինակների թարգմանիչ՝ Հ. Թամրազյան, Երևան, 1982:
2. Սերգեյ Եսենին, Բանաստեղծություններ և պոեմներ, Երևան, 1982:
3. Սերգեյ Եսենին, Բանաստեղծություններ և պոեմներ, կազմող՝ Հ. Թամրազյան, Երևան, 2005:
4. Բորիս Պաստեռնակ, Երևան, 1985:
5. Վլադիմիր Մայակովսկի, Վաղ շրջան (պոեմներ և բանաստեղծություններ), Երևան, 1996:
6. Բորիս Պաստեռնակ, Բանաստեղծություններ, Երևան, 1985, 1994:
Բորիս Պաստեռնակ, Բանաստեղծություններ, Երևան, 2010:

Հոդվածներ արդի գրականության մասին

1. «Երկրի աղը», «Արար» մշակութային հավելված, Երևան, 1996, թիվ 1:
2. «Քառը ձգտում է հավիտենության» (հոդվածաշար), Հարասություններ, Երևան, 2003, էջ 453-484:
3. «Լինելության ճանապարհ», Հայաստանի Հանրապետություն, հավելված, թիվ 6, 1990, էջ 44-48:

4. «Արժանի լինենք իր բարեգութ հայացքին» (Հրանտ Մաթևոսյանի արձակի մասին), *Գրական թերթ*, թիվ 18, 13 մայիսի, 2005, էջ 4:

5 «Նախ պետք է հոգու անդունդից վեր մագլցել (Հասարակությունը և մշակույթը)», *Ժամանակ*, թիվ 155, 24 օգոստոսի, 2006:

Գրքերի առաջաբաններ

1. Բորիս Պաստեռնակ, *Բանաստեղծություններ*, Երևան, 1985, 1994, հավելումներով՝ 2010:

2. Վլադիմիր Մայակովսկի, *Վաղ շրջան* (պոեմներ և բանաստեղծություններ), Երևան, 1996:

3. Սերգեյ Եսենին, *Բանաստեղծություններ և պոեմներ*, Երևան, 2005:

4. Ադասի Ավագյան, *Ընտիր երկեր*, Երևան, 2001:

5. Լևոն Խեչոյան, *Երրորդ ուղին, Արշակ արքա, Դրաստամատ Ներքինի*, Երևան, 2002:

6. Էդվարդ Միլիտոնյան, *Այս պահին*, Երևան, 2003:

7. Աշոտ Ավդալյան, *Հիշատակի զարդատուփ*, բանաստեղծություններ, Երևան, 2005: